

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента,
завідувача кафедри інформатики Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР
Золочевської Марини Володимирівни
на дисертаційну роботу БОЙКО Марії Анатоліївни
**«Розробка та впровадження електронних освітніх ресурсів у процесі
навчання інформатики учнів початкової школи»**,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні
технології в освіті

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується посиленою увагою психологів, педагогів, наукових працівників до проблеми формування інтелектуально розвиненого, креативного громадянина цифрового суспільства. Орієнтація на особистість як найвищу цінність вимагає переосмислення та вдосконалення традиційних форм і методів навчання у початковій школі, пошуку нових, більш ефективних прийомів організації освітнього процесу. Безперечно, що ефективним засобом реалізації компетентнісного підходу в початковій освіті є електронні освітні ресурси, які підвищують інтерес молодших школярів до навчання, сприяють більш дієвому та швидшому засвоєнню матеріалу.

Актуальність теми підтверджується також і тим, що дисертаційна робота виконана в межах наукової теми кафедри комп'ютерних наук і математики Київського університету імені Бориса Грінченка „Теоретичні і практичні аспекти використання математичних методів та інформаційних технологій в освіті і науці” (номер державної реєстрації 0116U004625).

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації.

Бойко М.А. обґрунтувала актуальність, теоретичне і практичне значення дослідження. Варто окремо звернути увагу на прагнення дисертантки вирішити визначені в роботі суперечності, що є показником якості проведеного дослідження. Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, наукових досліджень із окресленої проблематики дав змогу дисертантці чітко сформулювати науковий апарат дослідження, зокрема, його мету, яка логічно узгоджується з об'єктом, предметом і завданнями. У дисертації простежується наукова новизна й особистий внесок здобувачки, який полягає в тому, що нею вперше обґрунтовано та репрезентовано змістовно-структурну модель розробки та впровадження електронних освітніх ресурсів у процес навчання інформатики учнів початкової школи, яка узгоджена з кінцевими цілями концепції „Нова українська школа” та Державного стандарту початкової освіти; розроблено критерії добору електронних освітніх ресурсів для навчання інформатики в початковій школі; уточнено сутність і зміст понять електронних освітніх ресурсів, цифрової компетентності учнів початкової школи в рамках концепції „Нова українська школа”; обґрунтовано шляхи використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі початкової школи; удосконалено форми, методи та засоби навчання інформатики учнів початкової школи з використанням електронних освітніх ресурсів.

Вірогідність одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Достовірність наукових положень і висновків підтверджується використанням широкої інформаційної бази за темою дисертації, зокрема проведеними опитуваннями, які стосуються використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі початкової школи, типів інтелекту учнів початкової школи, формування мотивації дітей, численних наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених, інтернет-джерел. Перелік

використаної літератури в дисертаційному дослідженні складає 277 найменування.

Структура дисертації М.А. Бойко, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків, відображає логічний авторський підхід до викладу змісту роботи. Важливо, що за результатами дослідження опубліковано 21 науковій праці: 1 монографія, 1 навчальний посібник, 7 статей – у фахових виданнях України, 4 – у виданнях, що входять до наукометричних баз даних Scopus, WOS, 2 статті в іноземних наукових виданнях, 6 статей у збірниках наукових праць та матеріалів конференцій. Публікації та автореферат повною мірою відображають зміст дисертаційної роботи. Аналіз публікацій авторки уможливорює зробити висновок про повноту викладу в науковій літературі основних положень дисертаційного дослідження. Відтак, кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук відповідно до вимог.

Основні положення дисертації пройшли належну апробацію на наукових конференціях різного рівня, а також науково-методичних і методичних семінарах, круглих столах. Не викликають сумнівів результати експериментального дослідження. Варто зазначити й те, що основні положення роботи перевірялись у процесі педагогічного експерименту, що проводився в межах дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня «Розробка та впровадження електронних освітніх ресурсів у процесі навчання основ інформатики учнів початкової школи», у якій дисертантка була науковим консультантом.

Наукова новизна. Авторкою:

– *уперше* теоретично обґрунтовано змістовно-структурну модель розробки та впровадження електронних освітніх ресурсів у процес навчання інформатики учнів початкової школи, яка узгоджена з кінцевими цілями концепції „Нова українська школа” та Державного стандарту початкової освіти, розроблено критерії добору електронних освітніх ресурсів для навчання інформатики в

початковій школі, уточнено сутність і зміст понять електронних освітніх ресурсів, цифрова компетентність учнів початкової школи в рамках концепції „Нова українська школа”, обґрунтовано шляхи використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі початкової школи;

– *удосконалено* форми, методи та засоби навчання інформатики учнів початкової школи з використанням електронних освітніх ресурсів;

– *дістали подальшого розвитку* теорія та методика застосування електронних освітніх ресурсів, розвитку цифрової компетентності учнів, підготовки вчителів до впровадження електронних освітніх ресурсів в освітній процес початкової школи.

Практичне значення. Практична значущість роботи полягає у створенні та впровадженні в освітній процес порталу електронних освітніх ресурсів для навчання інформатики учнів початкової школи, підготовці бази інтерактивних вправ, розробці шаблонів проєктів у дослідницькому електронному середовищі, зокрема для вивчення основ робототехніки, удосконаленні навчально-методичного комплексу до предмета „Інформатика” в початковій школі, створенні методичних рекомендацій щодо використання електронних сервісів для організації формувального оцінювання, методичних матеріалів щодо розробки та впровадження електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі під час навчання інформатики.

Результатів дисертаційного дослідження підтверджується довідками впровадження в освітній процес закладу загальної середньої освіти №281 м. Києва (довідка про впровадження № 87 від 23.06.2018), Київської гімназії № 154, школи I ступеня № 310 „Творчість” м. Києва (довідка про впровадження № 101 від 23.06.2018), школи I–III ступенів Оболонського району м. Києва № 245 (протокол № 14 від 22.06.2018).

Структура та обсяг дисертації.

Дисертація складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних

джерел з 277 найменувань та 13 додатків на 44 сторінках. Робота містить 15 таблиць та 52 рисунки. Загальний обсяг дисертації – 260 сторінок.

Загальний зміст дисертаційної роботи. У першому розділі – „Психолого-педагогічні основи впровадження електронних освітніх ресурсів для навчання інформатики учнів початкової школи” авторка наводить результати дослідження процесу цифровізації освіти та сучасний стан вивчення інформатики в початковій школі. Вона подає обґрунтовану модель розробки та впровадження ЕОР у процесі навчання інформатики в початковій школі, що є вагомим науковим внеском у розвиток методики інформатики як науки і практики.

Важливим результатом у другому розділі «**Упровадження електронних освітніх ресурсів при навчанні інформатики учнів початкової школи**» є представлення змістовно-структурної модель розробки та впровадження електронних освітніх ресурсів у процес навчання інформатики в початковій школі. Автор демонструє шляхи врахування навчальних стилів учнів при використанні електронних освітніх ресурсів, особливості інноваційних освітніх технологій на уроках інформатики, надає методичні рекомендації для вчителів щодо використання електронних освітніх ресурсів у ході навчання інформатики. Вельми цінними вважаю наукові та методико-практичні нароби дисертантки у напрямку запровадження STEM-освіти, зокрема через учнівські проекти з використанням роботів, а також запропоновані курси для вчителів із робототехніки.

3 розділ «**Організація та результати експериментального дослідження розробки та впровадження електронних освітніх ресурсів у процесі навчання інформатики учнів початкової школи**» присвячений завданням, змісту та результатам педагогічного експерименту, результатам статистичного опрацювання та аналізу експериментальних даних.

Рівень постановки досліджуваних проблем, їх осмислення й експертна апробація, культура оформлення роботи дають усі підстави характеризувати

М.А. Бойко як сумлінну дослідницю, якій під силу вирішення складних проблем. Результати проведеного комплексного дослідження пройшли належну апробацію й дали змогу розв'язати поставлені завдання, створити модель розробки та впровадження електронних освітніх ресурсів при навчанні інформатики в початковій школі. Отримані під час проведення експерименту результати дали змогу в цілому підтвердили гіпотезу дослідження.

Зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів проведеного дослідження Бойко М.А., вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання, зокрема:

1. В окремих випадках інтерпретація результатів опитування учителів є недостатньо точною. Так на с. 163 зазначено таке: «опитування продемонструвало, що вчителі найчастіше використовують ЕОР, які не формують цифрову компетентність учня, а призначені тільки для репродуктивного виду діяльності (Рис. 2.40)», але формування цифрової компетентності в учнів початкової школи може відбуватись різними методами, зокрема, тими, що належать до групи методів репродуктивного навчання. Тому, на нашу думку, протиставлення в цьому випадку недоречне.

2. Бажано було б під час упровадження результатів дослідження розширити його географію, обравши заклади середньої освіти, розташованих у різних регіонах України, а не лише м. Києва.

3. У дисертаційному дослідженні зустрічаються орфографічні пунктуаційні та стилістичні огріхи, зокрема на с. 149 у реченні: «Довгий час лідером у цьому напрямі займала компанія LEGO Education», на с. 150: «Поряд з компанією LEGO Education з'явилося ряд компаній» тощо.

Відтак, варто зазначити, що висловлені зауваження не є принциповими, вони рекомендаційний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку наукового дослідження М.А. Бойко, не знижує його високої теоретичної та практичної цінності щодо розробки та впровадження електронних освітніх ресурсів при навчанні інформатики учнів початкової школи.

Загальний висновок: аналіз змісту дисертаційної роботи, автореферату, опублікованих праць дисертантки дає підставу зробити такий висновок: рукопис дисертації Бойко Марії Анатоліївни «**Розробка та впровадження електронних освітніх ресурсів у процесі навчання інформатики учнів початкової школи**» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, що заслуговує на позитивну оцінку. Дисертація відповідає пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), що дає підстави для присудження Бойко Марії Анатоліївни наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті».

Офіційний опонент,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри інформатики
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Марина ЗОЛОЧЕВСЬКА

Підпис	<i>М. Золочевської</i>
Засвідчую	
Начальник відділу кадрів	<i>[Signature]</i>
« 21 »	10 20 19 рік